

Dotkněte se Bulharska!

Vážení čtenáři, pokračujeme s naší rubrikou Dotkněte se Bulharska, která souvisí s myšlenkou, že ať jsme kdekoli na světě, Bulharsko navždy zůstává v našem srdci, neboť je to nejkrásnější místo na Zemi. Zároveň je však tento sloupek určen také našim českým přátelům. Fakta ukazují, že pokud navštívili naši zemi alespoň jedenkrát, zamilovali si ji a vracejí se znovu a znovu. Pro většinu z nich je Bulharsko především černomořské pobřeží s jeho rozsáhlými písčnými plážemi a výtečnou kuchyní s vůní aromatické čubrice. My ovšem víme, že naše země není pouze moře. Ona uchvacuje i nás samotné svými „veselými

údolími“ a „obřimi horami“, kulturními a historickými památkami, jakými se mohou pochlubit jen málokteré evropské země. Jakýmkoliv směrem se podíváte, odhalíte čarokrásná místa, která si zaslouží být viděna, a místní kuchyně navíc obohatí vaše prožitky novými chutěmi a vůněmi.

Jak jsme již psali, Bulharsko je rozděleno do 6 regionů: Severozápadní, Severní centrální, Severovýchodní, Jihovýchodní, Jižní centrální a Jihozápadní.

Každá z oblastí je svým způsobem specifická a unikátní.

Skrytý vodopád Štrokaloto a nerozluštěné záhady vesnice Dobärsko

Vydali jsme se k jižnímu úpatí pohoří Rila, abychom pocítili energii malé horské vsi Dobärsko, která nás doslova uchvátila svou tajuplnou historií, a rovněž onu krásnou přírodu v jejím okolí. O vesnici Dobärsko, která se nachází pouhých 17 km od horského městečka Bansko na jihu Bulharska, jsem dříve pouze slýchávala. Jeli jsme po pěkné asfaltové silnici s řadou malebných výhledů, abychom se znovu ocitly v objetí hor, avšak těch na druhé straně. Vesnice sedí v nadmořské výšce 1050 m a přímo vybízí k tomu se ponořit do záhadné historie a objevit několik pamětihodných míst.

Vodopád Štrokaloto se nachází jen deset minut chůze z centra Dobärska hned za posledními domky vsi. Pro lepší orientaci jsme se raději optali místních, kteří byli velmi ochotní a rádi nás nasměrovali. Šli jsme kolem obecního úřadu, poté jsme pokračovali kolem základní školy a odtud nám už každou odbočku signalizovaly cedule. Malebný vodopád ukrytý v lese není tolik známý, je však mimořádně snadno dostupný, rozhodně se však ihned stává místem, které chce člověk určitě vidět znovu. Místo oplývá klidem a energií, která člověka nabije na několik dní dopředu. Trasa vede převážně po rovném terénu s lehkým sklonem na některých místech a samotné místo, kde se tato přírodní krása nachází, je vhodné i pro malé návštěvníky.

Během celé trasy nám dělaly společnost zasněžené vrcholky hor. Každý pohled na ně uchvacuje, a i když nejste nijak vysoko v horách, vzbuzuje to v

člověku zádumčivou náladu schopnou přenést jej jakousi velkolepou silou přímo tam na vrcholky hor. Příjemný dojem na nás udělala dřevěná branka, kterou se do areálu vchází, jako by mezi vsí a touto přírodní oázou tvořila hranici. O několik kroků dál nás přivítala lavička a ve vědomí nám zašuměl vodopád

– skutečná pastva pro uši. Náš první pohled na Štrokaloto byl z boku, poté jsme pokračovali dál přímo ke skále, odkud voda padá dolů. Zde jsme opatrně nahlédly dolů do propasti a po překročení potoka se ocitli na druhé straně. Voda padá z výšky bezmála třiceti metrů a v podnoží vodopádu ve stínu nás překvapila ještě neroztátá ohromná sněhová závěj. Abychom si procházku ještě trochu prodloužili, šli jsme dál po kamenitých cestičkách nad vodopádem, kde se odkrývají panoramatické výhledy na malé domečky ve vsi po celé délky kopce z jedné strany, na druhé straně se pak tyčí zasněžené bílé vrcholky Rily a Pirinu.

Vodopád jsme navštívili v březnu, kdy se les teprve chystal obléknout svůj jarní háv. Podél lesa se vije malá říčka Klineca rozdělující ves na východní a západní část. Štrokaloto bylo plné vody a právě jeho bujné vodstvo posvětilo začátek našich vodních dobrodružství s objevováním dalších vodopádů po celou jarní sezónu.

Vracíme se zpět do Dobřarska. Po příjezdu jsme nechali auto v centru návsi. Tentokrát jsme cestovali s větší skupinou, a abych si zkrátila čekání na ostatní, prohlédla jsem si veřejné budovy kolem návsi – obecní úřad, kostel a kašnu. Nemohu nezmínit jedno neskutečně hluboké poselství, které utkví v paměti všem lidem schopným se s těmito silnými slovy ztotožnit:

*Od tebe, koutku rodný, začíná prostor.
Z tebe vyvěrá cesta kupředu a vzhůru.
Jsi chrámem, svatyní! Klečím před tebou.
Ty nutíš duši k tomu, aby milovala svět.
A probouzíš ve mně ptáčka, co má zpívat.
Srdci bude se po tobě do smrti stýskat!*

Právě na této kašně lze pročíst slova patřící Georgimu Popovovi, na kašně jakožto pramenu bystré vody a věčné moudrosti!

Zde ve vesnici jsem také poprvé uslyšela o Dobřarských babičkách – jedné z nejpůsobivějších folklorních skupin, jež byla zahrnuta i do celonárodního seznamu lidového bohatství. Dobřarské babičky jsou folklorní formace, která existuje už víc jak padesát let. Soubor má dvanáct členek a společně s kostelem sv. Teodora Tirona a sv. Teodora Stratilata představuje významné kulturní bohatství Dobřarska. Soubor má unikátní poslání: Zachovat autentický dobřarský folklor, předat jej mladým generacím, a postarat se tak o jeho uchování pro budoucnost.

Ponořme se však nyní do záhadné historie dobřarského kostela. Kostel sv. Teodora Tirona a sv. Teodora Stratilata je jediným v celém Bulharsku, který byl zasvěcen právě těmto dvěma mučedníkům. Je poměrně malý – 160 m², zato má však neskutečně bohaté fresky, přičemž část z výjevů je považována za velmi netradiční. Bylo zde odhaleno víc jak 450 nástěnných maleb, každá stěna a klenba je mistrně vymalována.

Chrám je výjimečný hned v několika ohledech a dodnes nedokáže nikdo odpovědět na řadu otázek, které vyvolává. První neznámou je přesné datum vystavění chrámu. Podle velké podlažní mramorové desky s dvouhlavým orlem s datací 1112 by mohl být vznik kostela datován právě do tohoto roku. Zbývá část nápisu na desce zůstává nerozluštěna a nikdo nemůže s jistotou určit, zda sem byla deska přenesena odjinud a posléze zabudována, nebo vznikla při samotném vzniku chrámu. Ovšem fresky byly do-

končeny v roce 1614 a tento rok je druhou možnou hypotézou jeho vzniku chrámu. Právě tyto nádherné malby zůstávají největší záhadou dobäarského kostela; ten je znám také jako „kostel s létajícím talířem“. Kostelu se tak přezdívá proto, že na jedné z fresek, vyobrazující Přeměnění Páně, se Ježíš Kristus snáší spolu s objektem připomínajícím létající talíř. Tento mimozemský objekt se objevuje ještě na dvou dalších freskách – Zmrtvýchvstání Páně, kde Kristus vypadá jako by se nacházel v jakémsi kosmickém pouzdře, a dále na Zesnutí Bohorodice, kde je Matka Boží opět vyobrazena v něčem, co se podobá raketě. Fresky tak zůstávají zahaleny tajemstvím. Neobyčejně zajímavý je také chrámový ikonostas. Jedná se o mimořádně vzácný typ – jde o zeď se dvěma vchody, na kterých jsou připevněny ikony s vyřezávaným svatebním rouchem s výjimečně bohatými ornamenty. Dalším zatím nevysvětlitelným faktem je to, proč jsou dva nejznámější sv. Demeter a sv. Jiří představeni celým vzrůstem, a ne na koni, jak je u nich obvyklé. Jde také o chrám, kde je vyobrazeno nejvíc žen-svetic. Tradičně je možné v chrámech najít čtyři, šest nebo maximálně dvanáct ženských obrazů, ale zde jsou k vidění obrazy hned třicítky mučednic. Proč je jich tolik a jak se to vůbec přihodilo – to zůstává záhadou.

Celý chrám i s freskami je mimořádně dobře zachovaný. Kostel nebyl zbořen a ani nevyhořel, ještě větší pozornost vzbuzuje i přirozené vnitřní klima, které k uchování fresek přispělo. Dlouhou dobu byly nástěnné malby pokryté vrstvou sazí z hořících svíček a to napomohlo k jejich uchování v průběhu staletí. Nástěnné malby nebyly restaurovány, ale jen očištěny a konzervovány.

Okna obranného typu jsou na konci zúžené, což zabraňuje průniku většího množství slunečního světla a teplota se celoročně pohybuje v rozmezí 2–4 °C. Při stavbě chrámu byly schválně ponechány otvory, které jsou vzájemně propojeny a umožňují volné proudění vzduchu. Jde o vskutku geniální architektonické řešení, které blahodárně působilo na zachování chrámu. Část kostela je zapuštěna do země, což také vysvětluje nízkou teplotu interiéru. Člověk si tu připadá jako v jeskyni.

Chrám se nachází na historické stezce mezi Athosem a Rilským klášteřem. Dvůr je výjimečně dobře udržován a za chrámem se nachází ajazmo – léčivý

Autentický recept z Jihozápadního regionu Bulharska

Koláč „Banica“ s lokumem

Způsob přípravy:

Vejce vyšlehejte s cukrem. Přidejte mouku, olej, jogurt, prášek do pečiva a vanilkové aroma.

Vezměte dva listy z listového těsta a potřete je připraveným krémem, pouze 2–3 cm u kraje, na krém dejte na kousky nakrájený lokum. Takto připravené listy zarolujte a dejte na plech potřené olejem nebo máslem. Postup opakujte, dokud nespočítáte krém. Srolované listy naskládejte na plech vedle sebe. Pečte v předehřáté troubě na 180 stupňů dozlatova.

Sirup připravte z cukru a vody. Až koláč vychladne, zalijte ho studeným sirupem a nechte odležet 4–6 hodin, nejlépe přes noc, než sirup nasaje do těsta.

Potřebné suroviny:

1 balení listového těsta (tradiční listy na banicu najdete v obchodě s balkánskými potravinami)

3 vejce

1 hrnek cukru

1 hrnek hladké mouky

1/3 hrnku oleje

1 hrnek jogurtu

1 balení prášku do pečiva

2 balení lokumu (2x140g)

vanilkové aroma dle chuti

Suroviny potřebné na sirup:

2 hrnky cukru

3 hrnky vody

pramen, který nikdy nezamrzá. Legenda praví, že oslepení bojovníci cara Samuila procházeli vesnicí na cestě do Rilského klášteřa po bitvě u Belasice. Omývali si tu oči a zdejší voda jim mírnila bolest. Část z nich se rozhodla v místě usadit a založit věhlasnou dobäarskou školu nevidomých pěvců, která existovala až do 20. století. Projděte se po dvorku, zastavte se u pramene a dotkněte se léčivé vody ku prospěchu zdraví.

Kostel sv. Teodora Tirona a sv. Teodora Stratilata je národní kulturní pa-

mátkou a patří mezi stovku vybraných turistických objektů v zemi. Vstup do něj je zdarma, ale fotit se zde nesmí. Když jej navštívíte během teplých měsíců, budete se moci těšit z krásného dvora. My jsme sem přijeli na prahu jara, kdy se příroda teprve probouzela k novému životu, a podařilo se nám tak zastihnout jen první sněženky.

Dejte si toto pozoruhodné místo do programu vašeho příštího cestování – ať jej objeví i další lidé, ať se také oni ponoří do nevysvětlitelné záhady tohoto místa! ♦